ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΘΡΥΛΟΙ

ΤΟ ΛΑΜΠΕΡΟ ΒΟΤΑΝΙ

Μιὰ περίεργη μεσαιωνικὴ ἱστορία. Δυὸ 'Ενετοὶ στὰς Πάτρας. Τὶ ἔγραψε τὸ κιτρινισμένο χειρόγραφο 'Η ἐξωτικὴ «Λαμπηδόν». Μιὰ ἐκδρομὴ στὸν 'Ωλενό. Οἱ τρεῖς 'Ενετοὶ σκάβουν μὲ τὰ σπαθιά. 'Η μαγικὴ ρίζα. Πῶς ἔγινε κοσμοκράτειρα ἡ Βενετία. Τὸ μυστικὸ μιᾶς οἰκογενείας, κ.λ.π.

ΚΑΤΑΛΥΤΑ ἀπὸ τὸ χρόνο, ὑψώνονται ἀπόμη στὴ χώρα μας τὰ 'Ενετικὰ φρούρια, λείψανα μαυριᾶς σκλαβιᾶς. 'Υπάρχουν ὅμως καὶ οἱ παληοὶ φεουδαλικοὶ πύργοι, μέσα στοὺς ὁποίους ἔζησαν ἄλλοτε πλούσια οἱ Φράγκοι κατακτηταί. Οἱ πύργοι αὐτοὶ—ποὺ σιγὰ-σιγὰ γκρεμίζονται ἀπὸ τὸν καιρό, ἢ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους—ἔχουν καὶ τὴν ἰδιαίτερή τους ἱστορία καθένας, πολλὲς φορὲς ἱστορία ἔρωτος καὶ θανάτου, ποὺ τὴ διηγοῦνται σὰν παραμύθι ἡ γενεές, ἡ μιὰ στὴν ἄλλη.

Μετὰ τὴν ἅλωσι τοῦ Βυζαντίου, κατὰ τὶς σταυροφορίες, κατέλαβαν τὴν Πελοπόννησο οἱ 'Ενετοὶ καὶ οἱ Γάλλοι ἱππόται, οἱ ὁποῖοι κατέφεραν σ' αὐτὴ τὴ διασκεδαστικὴ ζωή τους. Ἔπειτα ἐσχηματίσθησαν ἡ διάφορες *βαρωνεῖες*, ἐχτίστηκαν μεγαλοπρεπεῖς πύργοι, συνεπήχθησαν *φέουδα*, καὶ ἀναγκαίως ἐδημιουργήθησαν σχέσεις μεταξὺ κυρίων καὶ ὑπηρετῶν. 'Η βιωτικὲς συνήθειες τῶν Φράγκων κατακτητῶν, ἡ ἱπποτικὲς στολὲς τους, ἡ γιὰ ἐρωτικοὺς λόγους μονομαχίες τους, τὰ περίφημα κονταροχτυπήματά τους, οἱ ἱπποτικοὶ ἀγῶνες τους, ὅλ' αὐτὰ ἦταν πράγματα πρωτοφανῆ γιὰ τοὺς ἁπλοϊκοὺς κατοίκους τοῦ μεσαιωνικοῦ Μωρηᾶ, ποὺ ἦταν συνειδισμένοι στὴν ἀγροτικὴ ζωή, καὶ τοὺς ἐθάμπωσαν. Κατὰ τὴ ΙΔ' καὶ ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα οἱ 'Ενετοὶ ἔκαναν ἐπιτυχεῖς πολέμους ἐναντίον διαφόρων λαῶν ποὺ ἤθελαν νὰ τοὺς πάρουν τὴν καρπερὴ καὶ πλουτοφόρα Πελοπόννησο. Καὶ ἡ νίκες τους ἐστερεοποίησαν τὴν κατάκτησί τους, τὴν ἔκαναν μόνιμη καὶ ἀδιατάρακτη. Οἱ Δόγαι τῆς «Γαληνοτάτης Δημοκρατίας», ἐπισκεπτόμενοι τὸ Μωρηᾶ, ἔδειχναν ὅλη τὴ λάμψι τοῦ πλούτου των καὶ τῆς δυνάμεώς των. Καὶ τότε ἡ φαντασία τῶν κατοίκων ἐδημιούργησε τὸν ἀπόλυτο ποιητικὸ θρύλο μὲ τὸν ὁποῖον ἐξηγοῦνται τὰ θαύματα ποὺ κατάφερνε τὸ 'Ενετικὸ ἐμπόριο.

***

Κατὰ τὸ 1408 ἡ πόλις τῶν Πατρῶν διατελοῦσε στὴν ἐξουσία τῶν 'Ενετῶν, ποὺ τὴν εἶχαν ἀγοράσει μὲ 500 δουκάτα «συμπατανεύοντος—ὡς σημειώνει ὁ χρονογράφος—καὶ προσεκυνοῦντος τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Μανουὴλ Β' τοῦ Παλαιολόγου».

Ἕνα βράδυ στὴν Πατραϊκὴ παραλία, ἄραξε μιὰ γαλέρα, καὶ ἀπ' αὐτὴν ἐβγῆκαν ἔξω δυὸ ἄντρες. 'Ο ἕνας ἦταν νέος, μόλις 25 ἐτῶν, ὡραῖος, μὲ μακρὺ μανδύα, φτερὸ στὸ καπέλλο καὶ σπαθί. 'Ο ἄλλος ἦταν γέρος, ἁπλᾶ ντυμένος, καὶ στεκόταν σὲ κάποιαν ἀπόστασι ἀπὸ τὸν πρῶτο. 'Ο νέος ἐκύτταξε τὸν ἀστεροπλούμιστον οὐρανό, ἔπειτα ἐγύρισε στὸ γέρο ὑπηρέτη του καὶ τοῦ εἶπε :

— Τὶ ὡραία βραδιά, Ντομένικε ! Θυμᾶμαι τὶς νύχτες τῆς πατρίδος μου, τὰ μαγευτικά της κανάλια ποὺ τὰ δροσίζει τὸ ἀγέρι τῆς 'Αδριατικῆς, τὶς γόνδολες ποὺ πλέουν γεμάτες, ἔρωτα καὶ τραγοῦδι !... Εἶχε δίκηο σὲ ὅσα μοῦ ἔγραφε ὁ ἐξάδελφός μου Φραγκίσκος γιὰ τὸ κλίμα τῆς 'Ελλάδος !...Ναί, ἐδῶ ἀναπνέει κανεὶς ! 'Εδῶ ζῆ τὴν ἀνώτερη ψυχική ζωή !...

Ἔπειτα ἀπὸ μικρὴ σιωπή, ρώτησε :

— Ποῦ κατοικεῖ, τέλος πάντων, ὁ ἀγαπητός μου Φραγκίσκος ;

— 'Ακολούθησέ με, κύριε, καὶ θὰ σὲ ὁδηγήσω στὸ σπίτι τοῦ ἐξαδέλφου σου, εἶπε ὁ ὑπηρέτης.

Καὶ ἔτσι μέσα στὴν ἀνοιξιάτικη νύχτα, βαδίζοντες σὲ δρομάκια ἐρημικά, ἔφτασαν στὸ σπίτι τοῦ Φραγκίσκου.

***

Οἱ δύο ἐξάδελφοι ἀφιλήθηκαν στοργικά, καὶ ἔπειτα ὁ νεοφερμένος εἶπε στὸ Φραγκίσκο, μὲ τὴ φρασεολογία τῆς ἐποχῆς :

— 'Ωραῖε καὶ εὐγενέστατε ἐξάδελφέ μου, γνωρίζεις τὴν ἄτυχη ἐκστρατεία καὶ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα μου, ἀλλὰ δὲν ξέρεις βέβαια τὴν αἰτία ποὺ μ' ἔφερε ἐδῶ ;...

— Φλέγομαι ἀπὸ ἐπιθυμία νὰ τὴ μάθω, ὦ εὐγενέστατε καὶ ὡραῖε ἐξάδελφε !

— Τὴν ὥρα ποὺ ξεψυχοῦσε ὁ πατέρας μου μοῦ παρέδωσε τὸ χειρόγραφο τοῦτο. Εἶνε σπουδαῖο καὶ θὰ μποροῦσε πολὺ νὰ τὸν ὠφελήσῃ, ἀλλ' ἡ περισσάσεις δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃ.

'Ο 'Ιάκωβος (ἔτσι λεγόταν ὁ νεοφερμένος) ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο του μιὰ περγαμηνὴ διπλωμένη κολιντρικὰ καὶ κίτρινη ἀπὸ τὴν πολυκαιρία. Ἔλυσε τὸ κορδονάκι, καὶ ἄπλωσε ἀνοιχτὸ ἐπάνω στὸ τραπέζι τὸ χειρόγραφο. Ἔπειτα μὲ φωνὴ ἀργὴ καὶ μυστηριώδη ἄρχισε νὰ διαβάζῃ τὸ κείμενο καὶ νὰ ἐπεξηγῇ :

Κάπου ἐκεῖ, στὰ περίχωρα τῶν Πατρῶν, ὑπῆρχε ἕνα φυτό, *Λαμπηδὼν* τ' ὄνομά του, ποὺ ἐφύτρωνε σὲ μιὰ σιγμή. Τὰ κυριώτερα γνωρίσματά του ἦταν ἡ ἔξοχη λαμπρότης του καὶ τὸ ἄστρα πιαῖο φυλλορρόημά του. Σὲ μιὰ σιγμὴ φυτρώνει ἀπὸ τὴ γῆ, λάμπει μέσα στὸ νυχτερινὸ σκοτάδι καὶ ρίχνει ἀμέσως χάμου τὰ φύλλα του. Καὶ ὅλη του ἡ ζωὴ εἶνε μιὰ κοταχθόνια καὶ στιγμιαία λάμψις !

— Σὰν τὸν Ἔρωτα ! ἐστέναξαν καὶ οἱ δυὸ ἐξάδελφοι μὲ τὴ ρωμαντικότητα τῆς ἐποχῆς τους.

'Ο 'Ιάκωβος ἐξηκολούθησε :

— "Αν κατορθώσουμε νὰ βροῦμε τὶς ρίζες τοῦ ἐξωτικοῦ αὐτοῦ φυτοῦ, θ' ἀποκτήσουμε ἕναν πολύτιμο θησαυρό ! Βλέπεις τὶ μᾶς λέει τὸ χειρόγραφο : 'Η ρίζες τῆς Λαμπηδόνος βραζόμενες βγάζουν ἕνα χυμὸ μέσα στὸν ὁποῖον ὁ χαλκὸς γίνεται χρυσάφι. Λίγες στάλες χυμοῦ φτάνουν γιὰ νὰ κάνουν χρυσάφι ἕναν ὅγκο κοινοῦ μετάλλου !... Τὸ χειρόγραφο ὁρίζει τὸν τόπο καὶ τὴν ὥρα ποὺ θὰ βροῦμε τὸ μαγικὸ βοτανι... Νὰ λοιπὸν ἡ αἰτία ποὺ μ' ἔφερε ἐδῶ. Ὡς τόσο, ἔχω καὶ κάτι ἄλλο νὰ προσθέσω.

'Ο εὐγενὴς 'Ενετὸς ἐσηκώθη καὶ τὸ πρόσωπό του ἐπῆρε ἔκφραση σοβαρὴ καὶ ἐπίσημη. Ἔβγαλε τὸ ξίφος του ἀπὸ τὴ θήκη, καὶ σηκώνοντάς το ψηλά, εἶπε :

— 'Ορκίζομαι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Πατρίδος, ὁρκίζομαι τὸν ὅρκον τοῦ εὐγενοῦς ! Μόνον ἡ 'Ενετία θέλει ὠφεληθῆ ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψιν αὐτή ! Ἂς γείνῃ πλουσιωτέρα, διὰ νὰ κατακτήσῃ ὅλον τὸν κόσμο ! Γιατὶ καὶ τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ πατέρα μου ἦταν αὐτά : «—Πήγαινε, παιδί μου, καὶ εὐεργέτησε τὴν Πατρίδα σου !...»

— 'Η παποιθησίς σου, 'Ιάκωβε, ἀπήντησε ὁ Φραγκίσκος. ἐμπνέει καὶ σὲ μένα πίστι. Εἶμαι ἕτοιμος νὰ σὲ βοηθήσω καὶ νὰ σὲ συνοδεύσω στὴν ἐκδρομή σου. Ποῦ εἶνε ὁ τόπος;

— Στὸν 'Ωλενό.

— Λοιπόν, θὰ πᾶμε μαζὶ στὸν 'Ωλενό !...

***

Τὸ Μάη τοῦ ἴδιου ἔτους, τρεῖς ἄντρες, καβάλλα ἐπάνω σὲ θαυμάσια ἄλογα ἐπήγαιναν στὸν 'Ωλενό. Περνοῦσαν ἀπὸ δρόμους ποὺ τοὺς ἴσκιωναν γέρικα πλατάνια, κοντὰ ἀπὸ βρυσομάννες, μέσα στὴν ἀνθοστόλιστη φύσι. 'Η καρδιά τους ἦταν γεμάτη γλυκειὰ προσδοκία.

'Ο 'Ἥλιος ἔγερνε στὴ δύσι του, ὅταν οἱ τρεῖς καβαλλάρηδες ἔφτασαν μέσα σὲ μιὰ μικρὴ μαγευτικὴ κοιλάδα. 'Ἐξακολούθησαν τὴν πορεία τους καὶ βρέθηκαν ἀπέναντι σ' ἕνα λόφο. 'Ο 'Ιάκωβος ἀνασκίρτησε.

— 'Εδῶ πρέπει νὰ εἶνε ! εἶπε, κ' ἔβαλε τὸ χέρι του στὸν κόρφο. Ἔβγαλε τὸ χειρόγραφο, τὸ ἀκούτταξε προσεχτικά, κ' ἐπρόσθεσε :

— Ἂς ξεπεζέψουμε !

Ἐπροχώρησαν πεζῆ λίγα βήματα. 'Ο 'Ιάκωβος ἐχτύπησε τὸ δάφος μὲ τὸ πόδι.

— 'Εδῶ εἶνε ! ἐφώναξε. Νὰ ἡ περιγραφή !

'Αλλά, σύμφωνα μὲ τὸ κείμενο τῆς περγαμηνῆς, ἔπρεπε νὰ περιμένουν τὰ μεσάνυχτα.

Στὴ σιωπηλὴ νύχτα τ' ἄστρα ἔλαμπαν μυριάδες, καὶ ὁ Γαλαξίας κυλοῦσε τὸ φωτεινό του ποτάμι μέσα στὸ ἄπειρο διάστημα. Γιὰ τοὺς τρεῖς ἄντρες ποὺ ἀγρυπνοῦσαν, ἡ στιγμὲς φαίνονταν ὁλόκληροι αἰῶνες. Ἔξαφνα ὁ 'Ιάκωβος εἶπε :

— Μεσάνυχτα !

Ἔσκαψαν μὲ τὰ σπαθιά τους τὸ χῶμα. Μὲ τὴν καρδιὰ πάλλουσαν ἀπὸ ζωηρὴ συγκίνησι, εἶδαν μιὰ μεγάλη ρίζα ποὺ ἐφωσφόριζε στὸ σκοτάδι. 'Ἦταν ἡ Λαμπηδών, ὁ μυθικὸς θησαυρός ! Ἔβγαλαν γρήγορα-γρήγορα τὴν ἐξωτικὴ ρίζα, τὴν ἔπλυναν κ' ἔφυγαν πρὶν τοὺς πάρῃ ἡ αὐγή. 'Ἦταν εὐτυχεῖς, γιατὶ εἶχαν πετύχει τὸ μεγάλο σκοπό τους....

***

'Ο 'Ιάκωβος ἐκράτησε τὸν ὅρκο του. 'Η 'Ενετία ἀπέκτησε τὸ μυστικὸ νὰ μεταβάλῃ τὸ χαλκὸ σὲ χρυσάφι, κ' ἔγινε κοσμοκράτειρα. Ἔστρωσε τὰ παλάτια τῶν ἀρχόντων της μὲ τὸ πολύτιμο μέταλλο, κ' ἐκυριάρχησε μὲ τὸ πλοῦτο της καὶ τὴ δύναμί της. Χρυσοστόλιστες ἡ γαλέρες της περιέφεραν τὴ σημαία τοῦ 'Αγίου Μάρκου σ' ὅλες τὶς θάλασσες καὶ σ' ὅλα τὰ λιμάνια...

Περνοῦσαν τὰ χρόνια. Στὴν οἰκογένεια τοῦ 'Ιακώβου τὸ μυστικὸ μεταβιβάζοταν ἀπὸ τὸν πατέρα στὸν πρωτότοκο γυιό, ἀπὸ τὴ μιὰ γεννεὰ στὴν ἄλλη. Κάποιος ὅμως πέθανε ἄτεκνος, κ' ἔτσι τὸ μυστικὸ τοῦ χρυσοφόρου βοτανιοῦ χάθηκε γιὰ πάντα.

ΑΝΕΜΩΝΕΣ ΣΤΟΝ ΑΝΕΜΟ

Καὶ οἱ γλυκύτεροι τῶν ἀνθρώπων μποροῦν νὰ πικράνουν τοὺς ἄλλους.